

2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам: Закон України від 15.03.2022 р. № 2137-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-20#Text>.

3. Демура М. І., Клепка Д. І., Крицька І. О. Забезпечення прав та законних інтересів особи в умовах «діджиталізації» кримінального провадження. *Часопис Київського університету права*. № 1. 2020. С. 298.

4. Ухвала Сарненського районного суду Рівненської області від 7 грудня 2017 року (справа № 572/1141/16-к) URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/70772377>.

5. Ухвала Березнегуватського районного суду Миколаївської області від 6 вересня 2017 року (справа № 470/745/16-к). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68659717>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Гуртієва Л. М.

Скалецька Вікторія Вадимівна

*студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗВЕРНЕННЯ ЗАСТАВИ НА КОРИСТЬ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Указом Президента України № 64/2022 від 24 лютого на території України введено режим воєнного стану. Спеціальний Закон України «Про правовий режим воєнного стану» визначає головні особливості функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо в умовах воєнного стану.

У чинному Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК) існує розділ IX-1, який виявився не найкраще пристосованим до реальних умов воєнного часу, тому протягом цих декількох місяців широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації до даного розділу багато разів вносились зміни та доповнення, який на теперішній час викладений у новій редакції та має назву «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану». Відповідні зміни стосувалися також і запобіжних заходів.

Одним із запобіжних заходів, визначених КПК, є застава. За ступенем процесуального примусу застава є менш суворим запобіжним заходом, ніж домашній арешт та тримання під вартою, і більш суворим, ніж всі інші запобіжні заходи. На відміну від останніх, які носять характер психічного примусу, застава являє собою ще й загрозу майнових втрат у випадку невиконання підозрюваним, обвинуваченим зобов'язань, покладених на нього у зв'язку із застосуванням цього запобіжного заходу [1, с. 343].

Застава передбачає внесення грошових коштів на спеціальний рахунок, що стимулює виконання підозрюваним чи обвинуваченим процесуальних обов'язків, оскільки, в протилежному випадку, ці грошові кошти будуть звернені у дохід держави.

3 березня 2022 року Верховний суд направив лист Головам апеляційних судів України, в якому, серед інших роз'яснень, міститься положення про те, що, зважаючи на умови воєнного часу, слідчим суддям, суддям при наявності достатніх для того підстав та наявності відповідного бажання підозрюваного можна ухвалювати рішення про зміну запобіжного заходу у вигляді застави на особисте зобов'язання. При чому необхідно враховувати бажання підозрюваного чи обвинуваченого використати кошти, передані в заставу, для їх подальшого внесення на спеціальні рахунки Національного банку України для цілей оборони України [2].

Наявна судова практика свідчить про те, що підозрювані, обвинувачені активно використовують таку можливість. Наприклад, за даними Вищого антикорупційного суду тільки за період з 24 лютого по 8 квітня було постановлено 40 ухвал про зміну запобіжного заходу, за результатами чого до спеціального рахунку Національного банку України, створеного на підтримку Збройних Сил України, було нараховано 108 374 766 грн [3].

Проте, залишається питання про можливість ухвалювати рішення про зміну запобіжного заходу у вигляді застави на особисте зобов'язання з подальшим перерахуванням коштів на користь Збройних Сил України у випадках, якщо, наприклад, заставу внесла інша особа або відсутнє клопотання підозрюваного або обвинуваченого, які внесли заставу самостійно.

Існуюча судова практика свідчить також і про наявність випадків звернення застави на користь Збройних Сил України, коли ці кошти були переведені не за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого.

Так, 18 березня 2022 року за обвинуваченням у створенні злочинної організації та участі у ній, а також у скоєнні низки кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, до обвинуваченого було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою із альтернативою внесення застави – 6 млн грн, які обвинувачений вніс, але згодом з'ясувалося, що він виїхав за межі України, чим порушив обов'язки, що були покладені на нього, і рішенням суду було вирішено ці кошти перерахувати на підтримку Збройних Сил України [4].

Схожа ситуація була за рішенням Жовтневого районного суду міста Запоріжжя, коли 14 березня 2022 року прокуратура ініціювала звернення застави на користь Збройних Сил України, у зв'язку з тим, що підозрюваний переховувався від слідства. Результатом стало поповнення спеціального рахунку на 352 тис. грн [5].

В цілому, існування можливості зміни запобіжного заходу у вигляді застави на особисте зобов'язання з внесенням коштів застави на спеціальні рахунки Національного банку України для цілей оборони України має величезне значення для допомоги Збройним Силам України, оскільки мова йде про доволі великі грошові накопичення. Але при цьому суб'єкти кримінального провадження мають враховувати завдання та засади кримінального провадження. Зокрема, однією із засад є те, що сторони вільні у розпорядженні своїми правами, у межах та у спосіб, що передбачені КПК, тому рішення про перерахування цих коштів на потреби армії має прийняти сам обвинувачений чи підозрюваний, тобто таке рішення має бути повністю добровільним. І, на мою думку, в даному випадку не будуть порушуватися завдання, що поставлені законодавцем перед кримінальним провадженням.

За уже повні три місяці війни нашої державі були заподіяні значні збитки, а кошти, які акумулюються всередині країни та отримуються ззовні, використовуються, головним чином, на забезпечення підтримки економіки країни та допомоги нашим громадянам, які постраждали і були вимушені покинути свої міста, на виплати пенсій, стипендій, інших соціальних виплат. А Збройні Сили України потребують постійної матеріальної підтримки та, враховуючи, що країна перебуває в стані війни, значно обмежене коло джерел, з яких подібне фінансування здійснюється. Тому використання коштів, внесених в якості застави, має дуже позитивне значення для допомоги боротьбі нашої країни з Російською Федерацією. Але необхідно додати, що

існує необхідність у кращій законодавчій регламентації деяких аспектів цієї процедури.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: за редакцією С. В. Ківалова та С. І. Кравченко. Одеса: Фенікс, 2020. 924 с.
2. Лист Верховного Суду «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 3 березня 2022 р. № 2/0/2-22. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Inform_lyst_2022_03_03.pdf.
3. ВАКС скерував на потреби ЗСУ понад 100 млн грн застав, внесених за фігурантів справ. *Слово і діло. Аналітичний портал*. 8 квітня 2022. URL: <https://www.slovovidilo.ua/2022/04/08/novyna/polityka/vaks-skeruvav-potreby-zsu-100-mln-hrn-zastav-vneseniy-fihurantiv-sprav>.
4. «6 млн грн застави за клопотанням прокурора спрямують на потреби Збройних Сил України». *Офіс генерального прокурора. Офіційний сайт*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/6-mln-grn-zastavi-za-klopotannyam-prokurora-spramyuyut-na-potrebi-zbroinix-sil-ukrayini>.
5. Суд скерував на користь армії 350 тисяч застави за підозрюваного, який переховується. *Судовий репортер*. URL: <https://sudreporter.org/sud-skeruvav-na-koryst-armiyi-350-tysyach-zastavy-za-pidozryuvanogo-yakuj-perehovuyetsya/>

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Мурзановська А. В.

Ребриста Поліна Андріївна, Середюк Микола Святославович
студенти 4-го курсу факультету прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОГЛЯД ТА ЙОГО ВИДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Проблема розкриття й розслідування кримінальних правопорушень є однією з найбільш складних у боротьбі зі злочинністю, у зв'язку з чим удосконалення процесуального порядку й тактики провадження слідчих (розшукових) дій і використання їх результатів у доказуванні є одним із провідних завдань кримінального процесуального права.